

УДК 378.046.4

Оксана МАРИНОВСЬКА

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ: РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

У статті розкривається питання здійснення науково-методичного супроводу впровадження інновацій у післядипломній освіті, що забезпечує розвиток професійної компетентності вчителів.

Ключові слова: інновації, науково-методичний супровід, впровадження, компетентність, готовність.

О. Мариновская. Теория и практика внедрения инноваций в последипломном образовании: развитие профессиональной компетентности учителя. В статье рассматривается вопрос научно-методического сопровождения внедрения инноваций в последипломном образовании, что способствует развитию профессиональной компетентности учителей.

Ключевые слова: инновации, научно-методическое сопровождение, внедрение, компетентность, готовность.

O. Marynovska. Theory and practice of innovations implementing in In-Service Teachers Training education: development of a teacher's competency. The article reads about the scientific-methodological maintenance of innovations implementing in In-Service Teachers Training education, which promotes the

development of a teacher's competency.

Keywords: innovation, scientific-methodological maintenance, implementation, competency, readiness.

Meta: розкрити питання практичного використання технологій науково-методичного супроводу впровадження інновацій у післядипломній освіті з метою розвитку професійної компетентності вчителів.

Проблема трансформації найновіших наукових досліджень у практику завжди була і залишається актуальною, оскільки потребує не тільки науково-методичного забезпечення інноваційної діяльності вчителів, але й постійного їх науково-методичного супроводу. Саме від якості останнього залежить рівень сформованості готовності педагогів до апробації, адаптації та впровадження інновацій, розвитку їхньої професійної компетентності та інноваційної культури. Це актуалізує потребу не тільки розроблення нових технологій науково-методичного супроводу в післядипломній освіті, але й осмислення досвіду їх апробації та використання на практиці.

Аналіз наукової літератури засвідчив наявність широкого кола досліджень, у

яких розкрито теоретичні засади підготовки педагогічних працівників до різних видів професійної діяльності (науково-дослідницька, пошукова, експериментальна тощо) у системі післядипломної освіти (Л. Даниленко, Г. Єльнікова, І. Жерносек, Н. Клокар, О. Козлова, О. Мариновська, Н. Протасова, В. Семиченко, Т. Сорочан та ін.), однак питання науково-методичного супроводу інноваційної діяльності є недостатньо розробленим.

З метою розвитку професійної компетентності педагогів у процесі інноваційної діяльності працівниками Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти застосовуються відповідні технології науково-методичного супроводу (таблиця 1), що синергетично узгоджуються з традиційною моделлю підготовки педагогів до інноваційної діяльності.

Система проектно-впроваджуваної діяльності [2, 28–32] в інституті передбачає *формування готовності педагогів* до впровадження інновацій з використанням методу проектів. Провідна ідея проектно-впроваджуваної діяльності така: готувати вчителів до проектно-впроваджуваної діяльності доцільно шляхом залучення їх до реалі-

Таблиця 1

Технології науково-методичного супроводу інноваційної діяльності

Науково-методичний супровід інноваційної діяльності	Автор-розробник (відповідальні)	Форми науково-методичної роботи, технології
Традиційна модель підготовки педагогів до інноваційної діяльності	Зав. кафедр, лабораторій	Творчі групи, семінари-практикуми, майстер-класи тощо
Система проектно-впроваджуваної діяльності	О. Мариновська, зав. лабораторій	Регіональні науково-методичні проекти впровадження інновацій
Програмно-цільовий підхід до впровадження інновацій	О. Барабаш, Н. Попович	Регіональні програми впровадження інновацій
Технологія поетапного науково-методичного супроводу впровадження інновацій	О. Мариновська, А. Дутчак, Л. Мінда	Регіональна програма роботи опорних закладів з інноваційної діяльності, технологія
Технологія консалтингового науково-методичного супроводу впровадження інновацій	О. Мариновська, Н. Попович	“Віртуальна кафедра педагога-новатора”: технологія організації самостійної роботи в системі підвищення кваліфікації

зації цієї діяльності в умовах, коли процес підвищення кваліфікації здійснюється в максимально короткий термін, поєднуючи його з міжкурсовим періодом науково-методичної роботи. Таким чином, реалізуючи розроблені методистами та викладачами інституту регіональні науково-методичні проекти впровадження інновацій, педагоги набувають професійного досвіду самостійного розроблення та реалізації відповідних проектів.

Регіональні проекти реалізують на практиці концепцію стратегічного методичного менеджменту інновацій у системі проектно-впроваджувальної діяльності закладу післядипломної освіти. Остання включає такі структурні компоненти: цільовий (формування готовності вчителів до вибору інновацій, їх апробації, адаптації та впровадження); змістовий (програма з педагогічної інноватики, спецкурси, науково-методичні проекти впровадження інновацій); організаційно-технологічний (технологія про-

ектно-впроваджувальної діяльності, що передбачає застосування інновацій із використанням методу проектів); аналітико-прогностичний (технологія векторного аналізу готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності, технологічне портфоліо, технологія векторного аналізу уроку (виховного заходу), технологія векторного моделювання передового педагогічного досвіду, науково-методичне забезпечення технології моніторингу готовності вчителів до впровадження педагогічних технологій у системі роботи обласних (районних) семінарів-практикумів); суб'єкт-суб'єктний (методичні рекомендації щодо створення умов для розвитку та самореалізації учителя як суб'єкта проектно-впроваджувальної діяльності).

Технологія проектно-впроваджувальної діяльності передбачає розроблення і реалізацію науково-методичного проекту впровадження інновації. Повний опис проекту – це мисленнєвий конст-

рукт майбутніх професійних дій методиста ОШПО, що в річному плані представлений через етап планування заходів (семінари, творчі групи, тренінги тощо). Адже тільки готовий до проектно-впроваджувальної діяльності працівник інституту може підготувати до здійснення такої ж роботи методиста Р(М)МК(Ц), ІМЦ, керівника районного (міського) методичного об'єднання, творчої групи, учителя-новатора.

Проектна діяльність методистів ОШПО спрямована на підготовку педагогів-андрагогів, розвиток їх професійної компетентності до впровадження інновацій на рівнях змісту освіти та педагогічних технологій: нового Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (проекти "Педагог-андрагог", "Інноваційна культура", "Громадянська культура", "Компаративістика" – лабораторія суспільно-гуманітарних дисциплін); нового Державного стандарту початкової загальної освіти (проекти

Таблиця 2

Технологія поетапного науково-методичного супроводу впровадження інновацій

Науково-методична програма “Реалізація особистісно зорієнтованого підходу в освітньо-виховному процесі дошкільного закладу”					
Науково-методична тема: Реалізація особистісно зорієнтованого підходу в освітньо-виховному процесі дошкільного закладу					
Назва інновації(ій): Упровадження Програми всебічного розвитку дитини “Крок за кроком”					
Автор-розробник(и) інновації(ій): Кірстен А. Хансен, Роксейн К. Кауфманн та ін.					
Опорний заклад з інноваційної діяльності: ДНЗ № 1 “Калинонька” Івано-Франківської міської ради					
Цільова аудиторія: Вихователі дошкільних навчальних закладів, керівники опорних дошкільних навчальних закладів області					
Технологічний етап	Зміст діяльності	Основна форма	Місце проведення	Термін проведення	Відповідальні (за участі)
I етап – маркетинговий супровід	Виявлення та пропагування кращих педагогічних практик щодо впровадження інновацій	Майстер-клас	ДНЗ № 1 “Калинонька” Івано-Франківської міської ради	Лютий	Л. Мінда, Т. Голей
II етап – консалтинговий супровід	Забезпечення систематичного науково-методичного консультування з проблеми	Науково-методичне консультування	ОШПО	Березень – квітень	Л. Мінда, Т. Голей
III етап – координаційний супровід	Створення організаційно-педагогічних умов для поширення кращих педагогічних практик	Педагогічні мости	ОШПО	Жовтень	Л. Мінда, методисти Р(М)МК(Ц), ІМЦ, Т. Голей
IV етап – моніторинговий супровід	Цілеспрямований збір, аналіз та узагальнення даних про результативність роботи; підготовка науково-методичних рекомендацій щодо оптимізації діяльності закладів освіти з проблеми	Інтернет-конференція	ОШПО	Листопад	Л. Мінда, Т. Голей

"Держстандарт ПЗО", "Освітня галузь "Технології", "Освітня галузь "Природознавство" – лабораторія дошкільної і початкової освіти); Основних орієнтирів виховання учнів 1–11 класів ЗНЗ (проект "Виховні системи ЗНЗ" – лабораторія національного виховання); інклюзивної освіти (проект "Інклюзивна освіта" – лабораторія організації та управління освіти) тощо.

Технологія поетапного науково-методичного супроводу впровадження інновацій. В основі розробленої теоретичної моделі – концептуальна ідея бенчмаркінгу, що передбачає перманентний і систематичний пошук, упровадження кращих педагогічних практик щодо апробації, адаптації та впровадження педагогічних технологій, методик та моделей навчання, виховання, які сприятимуть створенню необхідних організаційно-педагогічних умов для інноваційного розвитку закладу освіти, формуванню його привабливого іміджу, підвищенню конкурентоздатності в умовах ринкової економіки. Розроблено положення про опорний заклад з інноваційної діяльності. З метою *розвитку професійної компетентності* педагогів сплановано роботу опорних закладів за відповідною технологічною логікою: перший етап – маркетинговий супровід, другий – консалтинговий, третій – координаційний, четвертий – моніторинговий (таблиця 2).

Технологія консалтингового науково-методичного супроводу впровадження інновацій реалізує на практиці андрагогічну модель інтерсуб'єктного навчання. Цільове призначення технології – організувати самостійну навчально-пізнавальну діяльність педагогів щодо формування їхньої готовності до впровадження педагогічних інновацій.

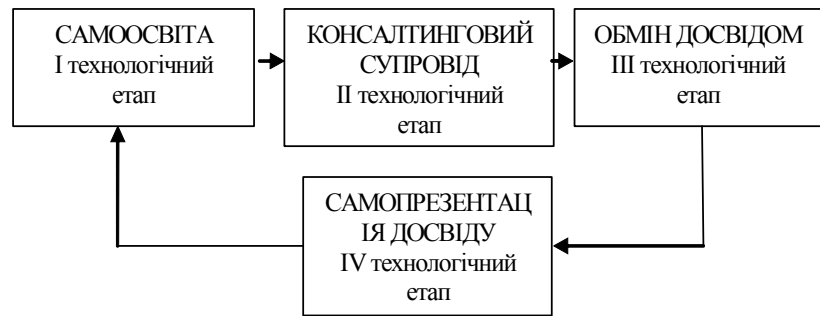

Рисунок 1. "ВІРТУАЛЬНА КАФЕДРА ПЕДАГОГА-НОВАТОРА": технологія організації самостійної роботи у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників

Технологізація процесу самостійної роботи здійснюється у форматі "віртуальної кафедри педагога-новатора" [3, 131–137].

Основна форма консалтингового супроводу впровадження інновацій – це науково-методичне консультування, що здійснюється педагогічними працівниками у режимі on-line та of-line спілкування з науковцями та методистами інституту відповідно до річного плану його роботи. Консультування здійснюється з питань розроблення та реалізації науково-методичних проектів (програм) упровадження інновацій, планів самоосвіти, застосування діагностичного інструментарію, підготовки до постійно діючої виставки педагогічних інновацій, майстер-класів педагогів-новаторів, авторських творчих майстерень учителів, форуму педагогічних інновацій, тижня управління та початкової освіти, укладання мультимедійних презентацій, написання докурсових завдань, власних методичних розробок, вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду тощо з проблеми науково обґрунтованого вибору, апробації, адаптації та

впровадження інновацій.

Розкриємо досвід роботи окремих лабораторій інституту з даного питання [4].

Лабораторія суспільно-гуманітарних дисциплін (Н. Уманців) презентувала на Всеукраїнській нараді-семінарі напрацьований досвід (2005–2012 роки) методичного менеджменту інновацій у системі проектно-впроваджувальної діяльності. Роботу узагальнено у збірнику науково-методичних матеріалів з проблемами підготовки педагогів до реалізації змістових ліній Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти [5], зокрема, подано теоретичні матеріали на допомогу вчителю, методичні рекомендації працівників ОІППО, Р(М)МК(Ц), МЦ, розробки технологічних уроків (технологія особистісно орієнтованого уроку, технологія навчання як дослідження, розвитку критичного мислення, проектна, інтерактивна, інтегрована технології навчання, методика компаративного аналізу, метод неформальної європейської освіти "Оксфордські дебати" та ін.), нетрадиційних уроків ("Урок-віртуальна екскурсія",

Таблиця 3

Консалтинговий науково-методичний супровід упровадження інновацій

№ з/п	Зміст консалтингового супроводу (назва інновацій, автор-розробник)	Форма консалтингового супроводу	Консультаційні дні (термін проведення)	Відповідальні
1	Технологія "Створення ситуації успіху" (А. Белкін)	Науково-методичне консультування у режимі on-line та of-line спілкування	П'ятниця	С. Худецька
2	Технологія розвитку критичного мислення (ЧПКМ)		П'ятниця	Н. Уманців
3	Технологія фізичного виховання дітей (М. Єфименко)		Середа	Л. Мінда
4	Технологія розвитку творчої особистості (Г. Альтшуллера)		Середа	Н. Бабій
5	Технологія особистісно орієнтованого уроку (С. Подмазін)		Понеділок	І. Лучків
	та інші (усього 72)			

"Урок-гра") учителів-методистів, описи передового педагогічного досвіду (занесеного до обласної картотеки ППД), досвід розроблення та застосування вчителями програмних педагогічних засобів ("РЕДактор"), реалізації педагогами-андрагогами – керівниками районних (міських) методичних об'єднань технології проектно-впроваджувальної діяльності (проект "Інтерактивне навчання"). Методистами лабораторії проведено низку заходів, зокрема, творчі групи керівників районних (міських) методичних об'єднань учителів іноземної мови, історії та правознавства щодо застосування технології проектно-впроваджувальної діяльності, технології моніторингу впровадження інноваційних технологій у системі роботи обласних (районних, міських) семінарів-практикумів; за наслідками реалізації проекту "Обдаровані діти" здійснюється підготовка до друку збірника науково-методичних матеріалів із досвіду інноваційної діяльності; розроблено й постійно поновлюються вебсторінки: "Сторінка вчителя словесності", "Іноземні мови", "Учителю правознавства", "Історія" тощо. Заслугує уваги робота лабораторії щодо аналізу технологічних продуктів проектно-впроваджувальної діяльності як типу інноваційної, що забезпечує моніторинговий супровід упровадження інновацій (*таблиця 3*).

Лабораторія дошкільної і початкової освіти (С. Юсипчук) здійснює науково-методичний супровід інновацій у системі проектно-впроваджувальної діяльності, зокрема, готує учителів початкових класів до застосування технології проектно-впроваджувальної діяльності, технології векторного аналізу уроку, технологічного портфоліо, технології векторного аналізу готовності вчителя до проектно-впроваджувальної діяльності. Ефективним є програмно-цільовий підхід до впровадження системи "Розвивальне навчання" Д. Ельконіна – В. Давидова (О. Барабаш). Упродовж 2006–2012 рр. лабораторія працювала над такими науково-методичними проблемами: "Методичний менеджмент інновацій у системі проектно-впроваджувальної діяльності в закладах післядипломної педагогічної освіти", "Проектно-впроваджувальна діяльність як модель самоменеджменту педагога", "Науково-методичний супровід розвитку професійних компетентностей педагога". У співпраці з працівниками кафедр реалізується сім регіональних науково-методичних проектів: "Інтегративна освіта" (2009–2012), "Педагогічна майстерність" (2010–2012),

"Самоменеджмент інновацій" (2009–2012), "Педагоги Східної Галичини ХХ ст." (2011–2012), "Етнопедагогіка. М. Стельмахович: діалог із сучасністю" (2011–2012). Своєрідним підсумком роботи є організація проведення кожного року *тижня початкової освіти області та форуму педагогічних інновацій* працівників відділів (управлінь) освіти райдержадміністрацій (міськвиконкомів), відповідальних за стан початкової освіти, керівників методичних об'єднань, учителів початкових класів, метою якого є підвищення рівня педагогічної майстерності вчителів щодо реалізації компетентнісного підходу в навчально-виховному процесі початкової школи засобами педагогічних інновацій. Так, до програми IV обласного форуму педагогічних інновацій було включено пристендові доповіді, презентації творчих майстерень учителів (номінація "*Системи*" – програма впровадження психолого-педагогічної системи "Розвивальне навчання" Д. Ельконіна – В. Давидова (Н. Голінська, учитель початкових класів, заступник директора Калуської ЗОШ І–ІІІ ст. № 7 Калуської міської ради); номінація "*Програми*" (варіативна складова змісту початкової освіти) – науково-методичний проект "Навчальний курс "Цікава економіка" (авт. Л. Кашуба) (С. Вовчак, учитель початкових класів Старокосівської ЗОШ І–ІІІ ст. Косівської районної ради); номінація "*Технології*" – науково-методичний проект "Технологія проектного навчання": проект "Туцувська математика" (О. Стеф'юк, учитель початкових класів Верховинської ЗОШ І–ІІ ст. Верховинської районної ради); науково-методичний проект "Інформаційно-комунікаційні технології" (Т. Виноградова, учитель початкових класів Попельницької ЗОШ І–ІІІ ст. Снятинської районної ради); номінація "*Методики*" – науково-методичний проект "Методика "Навчання у русі" О. Дубогай (О. Бойчук, учитель початкових класів Нижньовербізької ЗОШ І–ІІІ ст. Коломийської районної ради). У рамках форуму було організовано *педагогічну виставку*, що передбачала презентації учасниками форуму технологічних портфоліо, науково-методичних проектів упровадження інновацій, технологічних карт векторного аналізу готовності до проектно-впроваджувальної діяльності, векторного аналізу уроку тощо, зокрема, науково-педагогічного проекту "Росток" (авт. – Н. Пушкарьова), навчального курсу "Права дитини" (авт. – А. Мовчун, І. Харсіка), навчального курсу "Риторика" (авт. – В. Науменко,

М. Захарійчук); технології проектного навчання і виховання, технології "Створення ситуації успіху" (авт. – А. Белкін), технологія учнівського портфоліо, інтерактивних технологій (авт. – О. Пометун, Л. Пироженко), технологія "Колективні творчі справи" (авт. – І. Іванов), ігрових технологій; методики читання Едигея тощо. У другій половині дня учасникам форуму було запропоновано взяти участь у таких майстер-класах: казокотерапія (Л. Гаврильчук, учитель початкових класів Надвірнянської ЗОШ І–ІІІ ст. № 4 Надвірнянської районної ради); фітбол: методика оздоровчої фізичної культури (авт. – Аківліно Касані, Джоан Мауер) (М. Насадик, учитель початкових класів Хотимирської ЗОШ І–ІІ ст. Тлумацької районної ради). Підсумком роботи форуму був круглий стіл з проблеми "Науково-методичний супровід упровадження інновацій: з досвіду роботи методистів ОППО, Р(М)МК(Ц), ІМЦ".

Лабораторія національного виховання (О. Фляк) працює над реалізацією регіональних науково-методичних проектів "Моделі виховних систем ЗНЗ" та "Інститут класного керівника". Як результат, розроблено та апробовано варіативні моделі виховних систем загальноосвітніх навчальних закладів, ініційовано та проведено обласні конкурси "Модель виховної системи загальноосвітнього навчального закладу", "Модель учнівського самоврядування"; розроблено й апробується модель виховної системи класу. Упроваджуються такі технології, моделі виховної роботи: проектно-виховання, колективні творчі справи, технологія особистісно орієнтованого виховання (авт. – І. Бех), інтерактивні методи, модель учнівського самоврядування тощо; нові технології методичної роботи – технологія проектно-впроваджувальної діяльності та векторного аналізу готовності педагогів до проектно-впроваджувальної діяльності та інші.

Як показала практика, станом на 2012 рік у закладах освіти області впроваджується 65 інновацій, які застосовують 1295 кращих педагогів-новаторів, керівників закладів освіти, науково-методичними працівниками інституту застосовуються різні технології науково-методичного супроводу інноваційної діяльності, що узгоджуються між собою, забезпечують необхідні умови для спрямованої самоорганізації професійної діяльності педагогів [1, 26–40], формування їхньої готовності до впровадження інновацій, розвитку професійної компетентності та інноваційної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сльникова Г. В. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : колективна монографія / [Г. В. Сльникова, Т. А. Борова, О. М. Касьянова, Г. А. Полякова та ін. / за заг. ред. Г. В. Сльникової]. – Чернівці : Технодрук, 2009. – 572 с.

2. Мариновська О. Науково-методичний супровід упровадження педагогічних інновацій: сутність, специфіка, орієнтири реалізації // Рідна школа : наук.-пед.

журнал. – 2012. – № 8–9. – С. 28–32.

3. Мариновська О. Я. Технологія організації самостійної роботи в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників / Оксана Яківна Мариновська / Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / Ун-т менеджменту освіти НАПН України ; ред. кол. : О. Л. Ануфрієва [та ін.]. – Вип. 7(20) / гол. ред. В. В. Олійник. – К. : АТОПОЛ, 2012. – Розд. "Педагогіка". – С. 131–137.

4. Науково-методичний супровід інноваційної діяльності Івано-Франківським обласним інститутом післядиплом-

ної педагогічної освіти: з досвіду роботи : [наук.-метод. зб. / наук. ред. Т. Суценко, О. Мариновська, Р. Зуб'як]. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2012. – 591 с.

5. Урок словесності: реалізація змістових ліній Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти : зб. наук.-метод. матер. / упор. Н. Уманців, Я. Козленко, С. Худецька ; наук. ред. О. Мариновська. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2012. – 270 с.

Стаття надійшла 03.06.2013 р.

УДК 378.046.4

Валентин МАСЛОВ, Григорій БІЛЯНИН

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ РЕГІОНУ

У статті подано методологічні засади дослідження проблеми розвитку функціональної компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів в умовах регіону. Розглянуто особливості використання принципів і підходів філософської, загальнонаукової та конкретно-наукової методології; обґрунтовано доцільність їх використання в контексті проблеми дослідження.

Ключові слова: методологія, методологічні принципи, функціональна компетентність, керівники загальноосвітніх навчальних закладів.

В. Маслов, Г. Білянин. Методологические основы исследования проблемы развития функциональной компетентности руководителей общеобразовательных учебных заведений в условиях региона. В статье представлены методологические основы исследования проблемы развития функциональной компетентности руководителей общеобразовательных учебных заведений в условиях региона. Рассмотрены особенности использования принципов и подходов философской, общенаучной и конкретно-научной методологии; обоснована целесообразность их использования в контексте проблемы исследования.

Ключевые слова: методология, методологические принципы, функциональная компетентность, руководители обще-

образовательных учебных заведений.

V. Maslov, G. Bylyanyn. Methodological bases study the problem of development of functional competence managers mainstream schools wound conditions in the region. The article presents the conception of the problem of development of functional competence of managers of secondary schools in the region. Peculiarities of application of principles and approaches philosophical, general and specific scientific methodology, expediency of their use in the context of the study are shown.

Keywords: methodology, methodological principles, functional competence, managers of schools.

Мета: виявлення методологічних засад педагогічного пошуку на філософському, загальнонауковому, конкретно-науковому рівнях, а також на рівні конкретного дослідження системи розвитку функціональної компетентності керівників ЗНЗ в умовах регіону, що є необхідною умовою вивчення генезису педагогічної думки з проблеми.

Економічні, політичні, соціальні та культурні процеси, що відбуваються в українському суспільстві на сучасному етапі, викликають відповідні зміни в освітній галузі.

В. Кремень виокремлює кілька загальноцивілізаційних напрямів, що передбачають безумовні зміни всієї систе-

ми освіти України. Серед них: зростання динаміки суспільного розвитку, розвиток демократії, глобалізація, розвиток новітніх технологій. Вони потребують формування нової людини – людини знанневої, інноваційного мислення, самодостатньої, вільної, демократичної. З іншого боку, національні тенденції вимагають привернути особливу увагу освіти до питань формування сучасної системи цінностей, до питань патріотизму, національного єднання, а також традицій нашого суспільства. Усе це утверджує серцевинні ідеї зміни в освіті і суспільстві – людино- і дитиноцентризм [6]. Звідси основні методологічні ідеї і концептуальні положення, на яких базувалася вітчизняна педагогіка протягом ХХ ст., сьогодні майже втратили значення й актуальність.

Відтак з метою об'єктивного, цілісного й адекватного наукового розгляду будь-якого явища необхідно, перш за все, визначитися з методологічною базою дослідження: принципами, підходами, методами, формами і способами науково-пізнавальної діяльності.

Проблемі формування та розвитку професійної компетентності керівника ЗНЗ приділено увагу в наукових дослідженнях І. Гришиної, Г. Сльникової, Л. Калініної, Ю. Конаржевського, Л. Кравченко, В. Кричевського, В. Маслова, С. Павлютенкова, О. Пометун, С. Тонконової; питання розвитку професіоналізму управлінської діяль-